

03.12.2020

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**3 Aralık 2020
Çarşamba**

RESMÎ GAZETE'DE BUGÜN

3 Aralık 2020 Çarşamba

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ MİLLETLERARASI ANDLAŞMALAR

- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Senegal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Eğitim Alanında İşbirliği Anlaşmasının Onaylanması Hakkında Karar (Karar Sayısı: 3256)
- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Senegal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Spor Alanında İşbirliği Anlaşmasının Onaylanması Hakkında Karar (Karar Sayısı: 3257)

CUMHURBAŞKANI KARARI

- 8/1/2002 Tarihli ve 4736 Sayılı Kanununun 1 inci Maddesinin Birinci Fıkrası Hükmünden Muaf Tutulacakların Tespitine Dair 28/1/2002 Tarihli ve 2002/3654 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararında Değişiklik Yapılmasına İlişkin Karar (Karar Sayısı: 3258)

HÂKİMLER VE SAVCILAR KURULU KARARI

- Hâkimler ve Savcılar Kurulu Genel Kurulunun 27/11/2020 Tarihli ve 2020/604 Sayılı Kararı

YÖNETMELİKLER

- Ankara Bilim Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği
- Üsküdar Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI

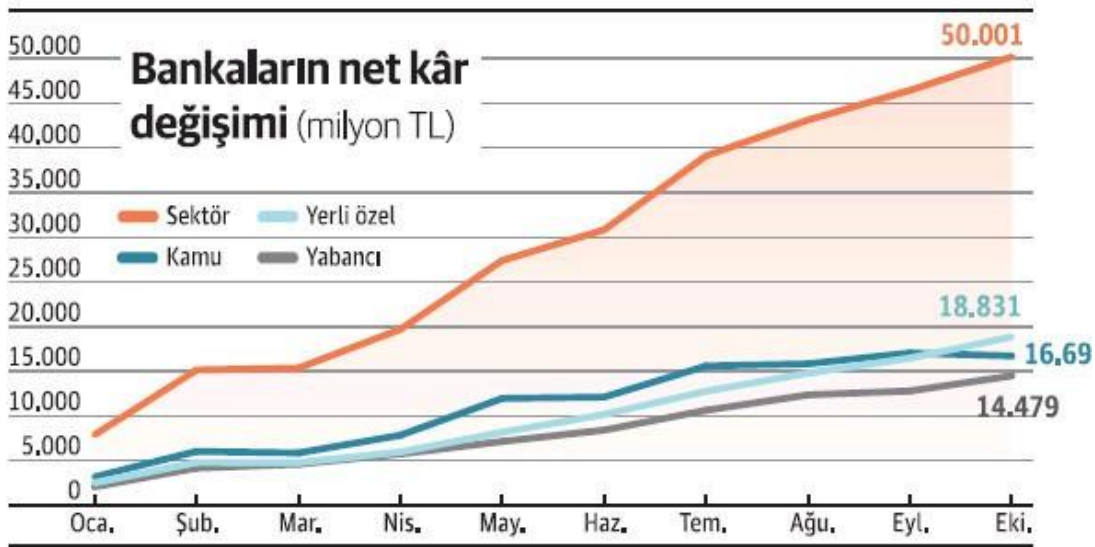
- Anayasa Mahkemesinin 15/10/2020 Tarihli ve E: 2020/14, K: 2020/58 Sayılı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 30/9/2020 Tarihli ve 2016/14475 Başvuru Numaralı Kararı

Kamu bankaları ekimde zarar yazdı

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu verilerine göre kamu mevduat bankaları ekim ayında 780 milyon lira zararla karşı karşıya kaldı. Sektörün ekim ayı net kârı ise 3.7 milyar lira oldu.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) bankacılık sektörünün kredilerinin ekimde geçen yılın aynı ayına göre yüzde 43 artarak 3.66 trilyon liraya ulaştığını açıkladı. BDDK verilerine göre sektörün 10 aylık kârı da yüzde 21 artışla 50 milyar liraya yükseldi. Ekimde ise bankacılık sektörünü net kârı 3.7 milyar lira oldu. Özel bankalar ekim ayını kârla kapatırken kamu bankaları yüksek kambiyo zararları nedeniyle ekim ayında 330.3 milyon lira zarar etti. Kamu katılım bankaları ekimi pozitif geçirse de kamu mevduat bankalarının zararı kamu bankalarının ekim ayını zararla kapatmasına neden oldu. BDDK verilerine göre kamu mevduat bankalarının ekimde net zararı 780 milyon lira olarak gerçekleşti.

Pandemi nedeniyle devreye alınan genişletici politikalar ve düşük faizli kredi kampanyaları yılın ikinci çeyreğinden itibaren kredilerde artış yaşanmasına neden oldu. Düşük faizli krediler ekonomiyi canlandırmak için devreye alınırken, konut ve taşıt kredilerinde tarihi büyüme oranları kaydedildi. Özellikle kamu bankaları bu dönemde hem kredi kampanyaları hem de dolar kurundaki hareketleri önlemeye yönelik yaptıkları satışlarda dikkat çekti. Yine bu dönemde tahsili gecikmiş alacak oranı da kredilerin takip gün sürelerinin uzatılmasıyla geriledi. Ekim ayı itibariyle bu oran yüzde 3,97'ye indi.

Yılın en yüksek kârı temmuzda

Sektörün kârı ise mayıs ayından itibaren artışını hızlandırdı. Özellikle kamu bankaları destek paketlerinin de etkisiyle mayısta nisana göre 7.6 milyar lira arttı. Kamu bankalarının mayıs ayı kârı ise 4 milyar lirayı aştı. Yine aynı şekilde kampanyaların tüketici ayağının devreye alındığı haziranın ardından temmuzda sektörün net kârındaki yükseliş 8 milyar 250 milyon lira oldu. Temmuzun ardından parasal sıkılaştırma ve normalleşme adımlarıyla net kârda ivme kaybı başladı.

Ekimde ise bankacılık sektörünün net kârı 3.7 milyar lira oldu. Sektörün karındaki artışın ana kaynağı üçüncü çeyrek sonrası net karşılık giderlerindeki düşüş olarak belirlendi. Ancak, analistler bu düşüşün geçici olduğuna ve yeni yıla doğru ilerlerken ihtiyati karşılık ve IFRS model ayarlamalarının etkisinde toplam karşılık giderlerinin artacağını vurguluyor. Analistler TL kredi/mevduat makasının yükselen fonlama maliyetlerinin etkisinde aydan aya 1 puan daraldığına dikkat çekerken menkul kıymet getirilerinin yeni tahvil alımlarıyla yükseldiğini belirtti. Analistler kamu bankalarının net kısa döviz pozisyonları kaynaklı kambiyo zararları sektörün kârı üzerinde baskı oluşturmaya devam ettiğine de dikkat çekti.

İlk çeyrek zor olacak

Oyak Yatırım'ın analizinde bu yılın son çeyreği ve 2021'in ilk çeyreğinde bankalar için operasyonel ortamın zor olması beklendiği belirtilerek şöyle denildi. "Özel bankaları kamu bankaları ile karşılaştırırsak, özel bankaların kâr performansı açısından ekim ayını kamu bankalarından daha iyi geçirdiği sonucuna varabiliriz. Kamu bankaları, esas olarak kambiyo işlemleri kaynaklı yükselen alım satım zararları ve daralan kredi/mevduat makası nedeniyle ekim ayında net zarar açıkladı. Genel karşılıkların tersine çevrilmesi yoluyla toplam karşılık maliyetlerindeki aylık yüzde 66 düşüş bile, kamu bankalarının ayı zararları kapatmasını engelleyemedi. Ekim ayında özel bankalar, makası ve marjı yönetmede kamu bankalarından çok daha iyiydi. Ancak, özel bankaların da istisnasız olarak dördüncü çeyrekte yüksek fonlama maliyetlerinin etkisini hissedeceğini düşünüyoruz."

İşçiler asgari ortaklık peşinde

Önümüzdeki yıl uygulanacak asgari ücretin tespitine ilişkin görüşmeler yarın başlayacak. Türk-İş Başkanı Ergün Atalay'ın, bugün görüşmelerde izleyecekleri yol haritasını açıklaması bekleniyor. Konfederasyonlar, genellikle Hazine ve Maliye Bakanlığı ile TÜİK'ten gelen ve bir işçinin aylık gıda harcamalarının baz alındığı hesaplamalardan sonra artış oranı telaffuz ediyor.

Yaklaşık 7 milyon asgari ücretlinin doğrudan muhatabı olduğu 2021 yılında uygulanacak asgari ücret pazarlığı yarın online olarak başlayacak. İşçi kanadı 2020 görüşmeleri öncesi üç konfederasyonun ortak tavrını aramıştı. Türk-İş Başkanı Ergün Atalay bugün bir basın toplantısı düzenleyerek görüşmelerde izleyecekleri yol haritası ve tavrı açıklayacak. Üç konfederasyonun ortak tavrı sağlanabilirse bu bir anlamda "güç göstergesi" de olacak.

İşveren tarafı ise son iki dönemdir yüksek düzeyde artışlara sahne olan asgari ücrette hedef enflasyonla uyumlu bir sonuç çıkması ve her ne kadar henüz dilimleri açıklanmamış olsa da gelir vergisi desteğinin devam etmesini talep ediyor. Hükümet kanadında Bakan Zehra Zümrüt Selçuk, asgari ücrette ana sorumluluğun hükümette değil taraflarda olduğu görüşüyle, tarafların uzlaşmasını istiyor.

Masada güç gösterisi yapılacak

İşçi tarafını temsil eden TÜRK-İş, bugün yapacağı basın toplantısıyla görüşmelere yönelik tavrını açıklayacak. TÜRK-İş, önceki gün diğer 2 konfederasyon ile bir görüşme yaparak görüş alışverişinde bulundu. Bu basın toplantısında TÜRK-İş Başkanının artış oranı konusundaki talebini açıklaması beklenmiyor. Ancak üç konfederasyonun süreç içinde tam uyum içinde hareket etmesi TÜRK-İş'in masadaki tavrını da güçlendirecek. İşçi kanadı genellikle Hazine ve Maliye Bakanlığı ile TÜİK'ten gelen resmi hesaplamalardan sonra artış oranı telaffuz ediyor.

İşveren ve hükümet ne yapacak?

İşveren kanadının gündemi ise asgari ücretin belirlenmesinde kriterlerin hedef işsizlik, hedef enflasyon, sanayinin rekabet gücü gibi ekonomik veriler olması yönünde. Asgari ücrette bir işçinin aylık gıda harcamalarının baz alındığı bir hesaplama modeli uygulanıyor. İşveren tarafı ayrıca gelir vergisi desteğinin devamı yönünde gündemi bulunuyor. Hükümet kanadı da son dönemde asgari ücrette belirleyici rolünü oynamak istemediğini vurguluyor.

Asgari ücretin 1 Ocak itibarıyla yürürlüğe girmesi gerektiği için süreçte taraflardan birinin uzlaşmaya yanaşmaması ya da masadan kalkmasıyla Çalışma Bakanlığı kalan taraf ile pazarlık masasına oturuyor. Aile Sosyal Hizmetler ve Çalışma Bakanı Zehra Zümrüt Selçuk, bu durumun işçi-işveren uzlaşması gereken bir ortamda siyaseten bakanlığı zor durumda bıraktığını vurgulamıştı. Bu dönemde de bakanlığın tarafları kendi aralarında uzlaşmaya zorlaması bekleniyor.

Dış ticaret açığı derinleşiyor

TL'deki aşırı değer kaybının ihracatı artırmadığı kasım ayı dış ticaret verilerinde de görüldü. Dış ticaret açığı hızla büyümeye devam ediyor. Kasımda açık geçen yılın aynı ayına göre yüzde 155 arttı, YEP'in dış ticaret açığı hedefi de yıl bitmeden çöpe gitti.

EKONOMİ SERVİSİ

Ticaret Bakanlığı, kasım ayına ilişkin dış ticaret verilerini yayımladı. Tüm dünyayı etkisi altına alan koronavirüs salgını bir yıl geçmesine rağmen kontrol altına alınamadı ve ekonomik etkileri devam ediyor. Türkiye'de ise artan vaka sayıları nedeniyle yeniden kapanma dönemine giriliyor. Ülkede mart ayında başlayan birinci kapanmanın dış ticarete etkileri azalmamışken yeni kapanma kararları tedarik zincirlerinde oluşacak aksaklıklar nedeniyle endişe yarattı.

Öte yandan bakanlığın açıkladığı kasım ayı verilerine bakıldığında Türk Lirası'nda yazdan bu yana yaşanan aşırı değer kaybının ihracata etkisinin hükümetin beklediği gibi olmadığı bir kez daha görüldü. İhracat kasım ayında geçen yılın aynı ayına göre yüzde 1 azalarak 16,8 milyar dolar düzeyinde gerçekleşti. Öte yandan ithalat ise geçen yılın aynı ayına göre yüzde 16 artarak 21,1 milyar dolar seviyesine çıktı.

Geride bıraktığımız 11 ayın 6'sında ihracatta düşüş açıklandı. Yılın sadece 5 ayında ise yükseliş yaşandı. Bu yükselişlerden 4'ü normalleşme dönemi olarak adlandırılan haziran ayından itibaren gerçekleşti. Ocak-Kasım döneminde ihracat yüzde 8,3 gerilerken; ithalatta artış yüzde 3,6'ya ulaştı.

YEP'İN DIŞ TİCARET HEDEFİ DE TUTMADI

Dış ticaret açığı yılın ilk 11 ayında 24,4 milyar dolar ile rekor düzeye ulaşan altın ithalatı öncülüğünde bir önceki yıl aynı döneme göre yüzde 82,51 artışla 45,34 milyar dolara ulaştı.

Eski Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak tarafından eylül ayında 2021-2023 dönemi için açıklanan Yeni Ekonomi Programı'nın (YEP) dış ticaret açığı hedefi de ilk 11 ayda çöp oldu. YEP'te 2020 yılı için dış ticaret açığı 38,1 milyar dolar olarak hedeflenmişti. Ancak yıl sonuna daha 1 ay var ve dış ticaret açığı 45,3 milyar dolara ulaşmış durumda. Böylece yılsonu hedefi 11 ayda 7,2 milyar dolar aşmış oldu.

YEP'in enflasyon, cari açık ve döviz kuru için açıkladığı yıl sonu hedefleri de tutmamıştı. 2019 yılının ilk 11 ayındaki dış ticaret açığı ise 24,8 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmişti. Geçen yıla göre dış ticaret açığı yüzde 82 büyüdü.

Öte yandan kasım ayı dış ticaret açığı yüzde 155 artarak 5 milyar doları geçti. Geçen kasımda dış ticaret açığı 1,9 milyar dolardı.

DIŞ TİCARET AÇIĞI HIZLA BÜYÜYOR

(Ocak-Kasım) 2019	2020	(milyar dolar)
Dış ticaret açığı:	24,8	45,3
İhracat:	165,4	151,7
İthalat:	190,2	197

ALTIN İTHALATI ARTIYOR

Yurtiçi piyasada altının fiyatının artması talebi yukarı doğru hareketlendirdi.

Salgınında etkisiyle altın ithalatı patladı. Sadece kasımda 2,6 milyar dolarlık kıymetli taşlar yani altın ve türevi maden ithalatı gerçekleştirildi. Bu rakam geçen yılın kasım ayında 1,6 milyar dolardı. Yılın ilk on bir ayında ise 24,3 milyar dolarlık altın ithalatı yapıldı. Altını diğer mallardan ayıran özelliği ise bir değer aracı olarak saklanıyor olması. Yani tüketilmiyor. Ticaret Bakanlığı, altın dış ticareti hariç olarak bakıldığında kasım ayında ihracatın ithalatı karşılama oranının yüzde 86,3 seviyesinde olduğunu açıkladı. Ancak altın tüm ülkelerde ithalat ve ihracat kalemlerine kaydediliyor. Hesaba altın ithalatı dahil edildiğinde ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 76 seviyelerinde.

BAKAN FARKINDA DEĞİL

YEP'te öngörülen dış ticaret açığı yılın son ayına girerken 7 milyar dolar aşmış durumda ancak Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan, dün YEP hedefine ulaşılacağına inandığını söyledi. Pekcan yaptığı açıklamada "Dünya genelinde pandemideki artış seyri, en önemli ticaret ortağımız olan AB ekonomisindeki küçülme ve takvim etkisi nedeniyle kasım ayı ihracatımızdaki sınırlı daralmaya rağmen yıl sonunda YEP hedeflerimize ulaşacağımıza inanıyoruz" ifadelerini kullandı.

Bakan Koca: Aşılama 4 aşamada yapılacak

Sağlık Bakanı Koca, aşılama çalışmalarının dört aşamada yürütülmesinin planlandığını ve ilk aşamada sağlık çalışanlarının aşılanacağını açıkladı.

Sağlık Bakanı Fahrettin Koca, COVID-19 ile ilgili sözleşme yapılan aşının ilk kısmının Türkiye'ye 11 Aralık'tan sonra gelmesinin beklendiğini, ilk aşamada sağlık çalışanları, 65 yaş üstü ile yaşlı, engelli ve korumaevlerinde kalanlar ve kalabalık yerlerde yaşayanların aşılanacağını bildirdi.

Bakan Koca, Bakanlık Bilkent Yerleşkesi'nde video konferans yöntemiyle gerçekleştirilen toplantı sonrasında yazılı açıklama yaptı.

Türkiye'de seçkin bilim insanlarından oluşan Bilim Kurulu üyelerinin hiçbir karşılık beklemez yoğun çalışmalarının bu sürecin yönetilmesinde önemli katkı sağladığını belirten Koca, kurulun düzenli olarak toplandığını, bilimsel gelişmeleri ve ortaya çıkan yeni durumları değerlendirdiğini, bilim insanlarının korunma, tanı, takip ve tedavi konularında görüşlerini paylaştığını, rehberler, kılavuzlar ve algoritmalar hazırlayarak mücadeleye yol gösterdiğini aktardı.

Koca, Türkiye'nin de içinde olduğu birçok ülkenin aşı geliştirme çalışmaları için tüm bilimsel birikim ve maddi kaynaklarını seferber ettiğini, salgına karşı daha etkili bir korunma sağlayabilmek için çaba gösterdiğini vurguladı.

"Aşılar geldiğinde Halk Sağlığı ve TİTCK Laboratuvarları tarafından inceleme yapılacak"

Daha önce kamuoyu ile paylaşıldığı gibi farklı aşı çalışmalarını yakından takip ettiklerini, olabilecek en erken dönemde, etkili ve güvenli olduğu kanıtlanmış aşılarla ulaşmak için çalışmaları sürdürdüklerini belirten Koca, "Bir inaktif virüs aşısının temini için sözleşme imzalamış durumdayız. Bir mRNA aşısı için de görüşmelerimiz devam ediyor." ifadesini kullandı.

Koca, önümüzdeki günlerde uygulamaya başlanacak aşılar ile salgına karşı korunmada daha fazla güçleneceğini ve diğer tedbirlerle başarılı sonuçlar almanın mümkün olacağına işaret ederek, şu değerlendirmelere yer verdi:

"Aşılar konusunda bilimsel gerçeklikten uzak tartışmalar, kazanmayı umduğumuz mücadelede gücümüzün kırılmasından başka fayda sağlamamaktadır. Gerek bilim insanlarımız, gerek Bakanlığımız aşının menşei ile değil, güvenliliği ve etkililiği ile ilgilenmektedir. Bu nedenle aşılar konusunda verilecek kararları ve atılacak somut adımları, geliştirilen aşıların kısa ve uzun dönem güvenliliği ile etkililiği belirleyecektir."

Sağlık Bakanı Koca, şu anda teminine en yakın olunan üç aşıdan birisi olan, sözleşme imzaladıkları aşı ile Türkiye'de geliştirilen aşılarından ilk klinik çalışmalara ulaşan aşının "inaktif" diye bilinen aşılar olduğunu belirterek, "Inaktif aşılar, farklı hastalıklar için uzun yıllardır ülkemizde uygulanmakta olan ve uzun dönem güvenlilikleri bilinen aşılardır. Aşıların temini sonrasında uygulanmasına yönelik olarak lojistik imkanlarımız ve altyapımız hazır durumdadır." ifadelerini kullandı.

Temin etmek üzere oldukları diğer aşının ise mRNA aşısı olduğunu bildiren Koca, bu aşının genetik yoldan etki eden ve daha kısa sürede üretilen bir aşı olduğu kaydetti.

Koca, mRNA aşılarının insanlarda yeni uygulanan bir teknoloji ile hazırlandığına dikkati çekerek, çalışmalarda kısa dönem başarılı sonuçlar alındığını, Türkiye'nin standartlarına uygun olabilecek diğer alternatif aşılar için de görüşmelerin devam ettiğini ifade etti.

Bakan Koca, şunları kaydetti:

"Sözleşme yaptığımız aşının ilk kısmının Türkiye'ye 11 Aralık'tan sonra gelmesi beklenmektedir. Aşılar geldiğinde öncelikle uluslararası akredite Halk Sağlığı ve Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu (TİTCK) Laboratuvarları tarafından, ülkemize ithal edilen tüm aşılarla da uygulanmakta olan incelemeler yapılacaktır. Bu incelemelerde aşının güvenlilik testlerinin olumlu çıkması ve sonuçlanmakta olan Faz 3 çalışmalarının erken sonuçlarının açıklanmasını takiben veriler, TİTCK tarafından

değerlendirilecek ve ülkemiz standartlarına uygun bulunduğu takdirde erken kullanım izni verilecektir. Aşıların uygulanmasına bu aşamadan sonra geçilecektir."

Ülke olarak önceden hazırlıklı olmanın gayreti içinde olduklarını vurgulayan Koca, Bilim Kurulunun aşılama stratejisi üzerindeki çalışmaları yürüttüğünü, riskli grupların tespiti ve önceliklendirilmesi, yoğun hasta yükü altında tüm enerjisini harcamakta olan sağlık personelinin aşılama kampanyasında yeniden organizasyonu, lojistik yönetimi dahil detaylı bir planlama yapıldığını aktardı.

Koca, aşı dağıtım planlamasında DSÖ tarafından dikkat çekilen insan hakları, eşitlik, adalet ve meşruiyet çerçevesinde bir dağıtım çerçevesinin oluşturulmasına çalışıldığını ifade ederek, bu çerçevenin temelini oluşturan etik ilkeler arasında maksimum fayda sağlanması, sağlık eşitsizliklerinin azaltılması, aşının adil, şeffaf ve kanıta dayalı dağıtılmasının sağlanmasının bulunduğunu vurguladı.

"Aşılama çalışmaları dört aşamada yürütülecek"

Bilim Kurulunca çeşitli nüfus grupları arasında enfeksiyon kapma, ölüm oranı, olumsuz toplumsal etki riski gibi unsurlarının göz önüne alınarak genel önceliklerin belirlendiğini ifade eden Koca, şu bilgileri paylaştı:

"Bu önceliklere göre aşılama çalışmalarının dört aşamada yürütülmesi planlanmaktadır. İlk aşamada sağlık çalışanları, 65 yaş üstü vatandaşlarımız ile yaşlı, engelli, koruma evlerinde kalanlar gibi toplu ve kalabalık yerlerde yaşayan yetişkinler aşılanacaktır.

İkinci aşamada, toplumun işleyişi için gerekli sektörlerde ve yüksek riskli ortamlarda bulunan ve kritik işlerde çalışan kişiler ile 50 yaş ve üzeri en az bir kronik hastalığı bulunan kişiler aşılanacaktır.

Üçüncü aşama, 50 yaş altı en az bir kronik hastalığı bulunan vatandaşları, genç yetişkinleri, ilk iki grupta yer almayan sektör ve mesleklerde çalışanları kapsamaktadır. Dördüncü ve son aşamada ise ilk üç grubun dışında kalan tüm bireyler aşılanacaktır.

Gelişmeler beklediğimiz yönde olumlu seyrederse Türkiye, dünyada aşılama çalışmalarına erken dönemde başlayan ilk ülkelerden biri olacaktır ancak aşının mücadele gücümüzü artıracığını; kısıtlamalara ve mevcut tedbirlere hassasiyetle uymamız, en küçük bir ihmale fırsat vermememiz gerektiğini hatırlatmak isteriz. Normal hayatımıza dönebilmenin anahtarı ülke olarak birlikte davranmamıza, bütün tedbirleri hep birlikte titizlikle uygulamamıza bağlıdır."

Kılıçdaroğlu: Satmadığımız fabrika kalmadı, o paraları da yedik, borçları da yedik

CHP lideri Kılıçdaroğlu, "Cumhuriyet tarihinin tüm dönemlerinde ödenen faizin kat kat fazlasını son 18 yılda, 187 milyar dolar faiz, ödemişiz. Satmadığımız fabrika kalmadı, o paraları da yedik, borçları da yedik. Yunanistan uluslararası piyasalarda binde 9 ile borçlanıyor, Türkiye yüzde 6 faizle borçlanıyor, dünyanın en yüksek faiziyle, niçin? Tüyü bitmemiş yetimin hakkını kim koruyacak?" dedi.

CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, Kayseri'de bir otelde muhtarlarla buluştuğu toplantıdaki konuşmasına, kendisinden önce kürsüye çıkan Türkiye Muhtarlar Derneği Kayseri İl Başkanı Yakup Er'in, CHP'li Sezgin Tanrıkulu'nun Güneydoğu'da terörist cenazesine katıldığını, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın orduya yönelik sözlerinin maksadını aştığını belirttiği ifadelerini değerlendirerek başladı.

Sezgin Tanrıkulu'nun Diyarbakır Barosu Başkanı Tahir Elçi'nin cenaze törenine katılmasının sosyal medyada fotomontajla terörist cenazesine katılmış gibi gösterildiğini söyleyen Kılıçdaroğlu, cenaze törenine tüm siyasi partilerden katılım olduğuna dikkati çekti.

Tanrıkulu'nun, Diyarbakır Baro Başkanlığı yaparken en açık şekilde terör örgütüne karşı açıklama yapan kişi olduğunu anlatan Kılıçdaroğlu, "Hiçbir teröristin cenaze törenine asla ve asla hiçbir siyasi partinin yöneticisinin, milletvekilinin, il, ilçe başkanının katılmasını doğru bulmayız, doğru değildir. Benim milliyetçilik anlayışım vatanseverliktir." ifadesini kullandı.

Türkiye'nin ekonomik bağımsızlığının şu an tehlikede olduğunu savunan Kılıçdaroğlu, "Siz 18 yılda dışardaki tefecilere yani size borç verenlere 187 milyar dolar faiz ödediyeniz sadece benim değil, muhtar olarak sizin de düşünmeniz gerekir. Cumhuriyet tarihinin tüm dönemlerinde ödenen faizin kat kat fazlasını son 18 yılda, 187 milyar dolar faiz, ödemişiz. Satmadığımız fabrika kalmadı, o paraları da yedik, borçları da yedik. Yunanistan uluslararası piyasalarda binde 9 ile borçlanıyor, Türkiye yüzde 6 faizle borçlanıyor, dünyanın en yüksek faiziyle, niçin? Tüyü bitmemiş yetimin hakkını kim koruyacak?" değerlendirmesinde bulundu.

Kılıçdaroğlu, şehir hastaneleri ve havaalanları yapıldığını ancak kimsenin maliyetini bilmediğini, Çin'e yapılan Asya'nın en büyük havaalanının maliyetini büyükelçiyi arayarak sorduğunu, maliyetini bir hafta içinde gönderdiklerini aktardı.

CHP Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın orduya yönelik sözleri

Kılıçdaroğlu, televizyondaki bir tartışma programında konuşan Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın sözlerinin, Sakarya'daki Türk Silahlı Kuvvetlerine ait 20 milyar dolarlık tank palet fabrikasıyla ilgili olduğunu belirterek, bu fabrikanın Katar ordusuna verildiğini söyledi.

"Bir dolar dahi almadan verildi." ifadesini kullanan CHP Genel Başkanı Kılıçdaroğlu, şunları kaydetti:

"Türkiye Cumhuriyeti ordusuna ait tank palet fabrikası Katar ordusuna sıfır fiyatla verildi. Kaçınız itiraz etti? Ordu diyoruz, bizim ordumuz diyoruz, bizim şehitlerimiz diyoruz, peki ordunun hakkını, hukukunu kim savunacak? Peygamber ocağını, Mustafa Kemal'in ordusunu kim savunacak? Nasıl olur da siz 20 milyar dolarlık bir tank palet fabrikasını tank üretsün diye Katar'a vereceksiniz? Katar tank mı üretiyor, hayır. 2018'de bize ilk tank verilecekti, nerde bu tanklar? Defalarca gündeme getirdim. Sonunda dediler ki 'Katar buraya 50 milyon dolarlık yatırım yapacak'. Çıktım şunu söyledim, Katar'la sözleşmeyi feshet, ben bir hafta içinde size 50 milyon doları o kasaya koymazsam ben siyaseti bırakacağım, sen de benden kurtulmuş olacaksın. Bir kampanya açsak herkes 1 dolar versin, devletin ordusunun fabrikası, tank palet fabrikası Avrupa'nın en önemli 5 fabrikasından biri, herkes birer dolar, kimisi 50, 100 dolar verse 3 günde toplarız. Bu da olmadı. Buna kim itiraz edecek? Ordu güzel, bol bol güzel laflar edelim ama fabrikasını da arka taraftan Katar'a verelim. Bu mudur orduyu, bayrağı, vatani sevmek? Ben bunu hazmedemem arkadaşlar. Genelkurmay

Başkanı'ndan en alttaki erine kadar bütün ordunun benim başımın üzerinde yeri vardır."

Kemal Kılıçdaroğlu, 2 kurumun siyasete bulaşmaması gerektiğini, bunlardan birinin Genelkurmay, diğerinin de Diyanet İşleri Başkanlığı olduğunu belirterek, "Dönemin Genelkurmay Başkanı, Atatürk hayattayken milletvekili olmak ister, 'hem genelkurmay başkanı olayım hem milletvekili.' Atatürk der ki, 'Hayır, ikisi beraber olmaz.' Orduyu siyasete bulaştırmak. Bugün de aynı kuralın çalışması lazım." değerlendirmesini yaptı.

Demokrasinin güçlenmesinin önemli olduğuna dikkati çeken Kılıçdaroğlu, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Türkiye Muhtarlar Birliğinin kurulması lazım. Çok parçalı bir yapı var muhtarların örgütlenmesinde. Türkiye Muhtarlar Birliğinin merkezinin Ankara'da olması lazım. Nasıl Türkiye Belediyeler Birliği varsa Türkiye Muhtarlar Birliği de olmalı. Siyaset kurumu muhtarlığı gerçek anlamda muhtarlık olarak görmek istiyorsa kanaat önderi olarak algılamak istiyorsa bunu yapmak zorunda. Benim sizden isteğim, siyasi görüşleriniz farklı olabilir, hepsine saygılıyım, 'benim saydığım 11 madde hangi siyasi parti parlamentoda görüşülürken el kaldırır, destek verirse oyum onun arkasında' dersiniz. Yapmayana 'oy vermeyiz' demeniz lazım. Bu söylediklerim devlet bütçesine çok büyük bir yük getirmez. Bu söylediklerim muhtarların bir kurum olarak öne çıkması için önemli."

Joe Biden'dan bomba 'Türkiye' yorumu

Son seçimlerde Amerika tarihine geçecek sonuçlarla Başkanlığa seçilen Joe Biden, New York Times gazetesine telefonla bir mülakat verdi.

3 Kasım'da yapılan seçimlerde 80 milyon ay olarak ABD Başkanı seçilen Demokrat Joe Biden, New York Times gazetesine telefonla bir mülakat verdi.

Thomas L. Friedman'a konuşan Biden, "Bakın, hassas füzelerden ve bölgeyi istikrarsızlaştıran başkaca her türlü şey hakkında çok fazla konuşuluyor. Fakat bölgede biraz istikrarı sağlamak için en iyi yol, nükleer programla ilgilenmek" ifadelerini kullandı.

Seçilmiş ABD Başkanı Biden, sözlerine şöyle devam etti: "İran nükleer bomba elde ederse, bu, Suudiler, Türkiye, Mısır ve diğerleri üzerinde kendi nükleer silahlarını elde etmek için muazzam bir baskı yapacak. Dünyanın o bölümünde ihtiyacımız olan en son kahrolası şey nükleer kapasitenin artırılması."

Biden, "Müttefiklerimiz ve ortaklarımızla danışma halinde, füze programına eğilmenin yanı sıra İran'ın nükleer kısıtlamalarını sıkılaştırmak ve uzatmak için müzakerelerle ve sonraki anlaşmalarla ilgileneceğiz" dedi.

Thomas L. Friedman'ın kişisel bir soru olarak yönelttiği "Böylesi tuhaf şartlar altında başkanlığı kazanmak nasıl bir şey" sorusuna şöyle yanıt verdi:

03.12.2020

"Donald Trump'ın dört yıl daha başkan olmayacağını güvence altına alarak ülke için iyi bir şey yapmış gibi hissediyorum."

RUHANI'YE RAĞMEN ONAYLANDI

İran Anayasayı Koruyucular Konseyi (AKK), nükleer faaliyetlerin hızlandırılmasını ve nükleer tesislerdeki denetimlerin sınırlandırılmasını zorunlu kılan yasa tasarısını Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani ve hükümet üyelerinin karşı çıkmasına rağmen bugün onaylamıştı.

İranlı bilim insanı Muhsin Fahrizade'ye yönelik suikastın ardından Meclis'e getirilip onaylanan yasa, İran Atom Enerjisi Kurumu'nun uranyumu en az yüzde 20 zenginleştirmeye başlamasını ve düşük düzeyli zenginleştirilmiş uranyum stoklarını artırmasını zorunlu kılıyor.

Nükleer anlaşma, İran'a uranyumu en fazla yüzde 3,67 zenginleştirebilme izin veriyordu.

Son çeyrekte %0.3 ile %6.8 arası küçülme bekleniyor

Alaattin AKTAŞ

03 Aralık 2020 Perşembe

✓ **YEP'e göre bu yılın büyüme tahmini yüzde 0.3. Olumsuz senaryo ise yüzde 1.5 küçülme öngörüyor. Son çeyrekte bir miktar küçülme yaşansa bile yüzde 0.3 büyümeye ulaşıyor. Yüzde 1.5 küçülmenin işaret ettiği son çeyrek daralması ise yüzde 7'ye yakın.**

✓ **2020'nin sıfır büyüme ile kapatılması ise en olabilir senaryo gibi görünüyor. Yılın tümü için sıfır, son çeyrek için yüzde 1.3 dolayında bir küçülme yaşanacağı anlamına geliyor.**

Bunlar bizim beklentimiz ya da tahminimiz değil. Yeni ekonomi programında yer alan ve o program açıklanırken dönemin Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak tarafından dile getirilen oranlar.

Yeni ekonomi programına göre GSYH'nin bu yıl yüzde 0.3 büyüyeceği tahmin ediliyor. Ancak Albayrak programı açıklarken pandemi sürecinin olumsuz seyretmesi durumunda 2020'nin büyümeyle kapatılamayacağına ve kötümser senaryo olarak yüzde 1.5'lik bir küçülme tahminleri olduğuna vurgu yapmıştı.

Artık ilk dokuz ayın verilerine sahibiz ve yalnızca bir çeyreği tahmin ederek yüzde 0.3 büyüme ve yüzde 1.5 küçülmenin nasıl gerçekleşebileceğini kolaylıkla hesaplama şansımız var.

TÜİK tarafından hafta başında yapılan açıklama, GSYH'nin ilk dokuz ayda yüzde 0.5 büyüdüğüne, son bir yıldaki büyümenin ise yüzde 2 olduğuna işaret ediyor.

İlk üç çeyrek toplamındaki yüzde 0.5'lik büyümeden sonra yılı yüzde 0.3 büyümede kapatmak artık pek zor görünmüyor. Öyle ki, yılın son çeyreğinde yüzde 0.3'lük küçülme yaşansa bile yılın tümünde yeni ekonomi programında yazan yüzde 0.3 büyümeye ulaşmak mümkün olacak.

Bu gerçeği, “Yeni ekonomi programına göre yılın son çeyreğinde yüzde 0.3 küçülme bekleniyor” diye okumak da mümkün.

Ya kötümser senaryo?

Pandemi korkusunu bütün yıl boyunca doğaldır ki hiç atamadık. Yeni ekonomi programının açıklandığı eylül ayının sonunda da zihinlerde hep pandemi korkusu vardı. Koşulların giderek olumsuzla döneceği kaygısı yaşanıyordu.

Ve gün geldi, o korku, kaygı gerçeğe dönüştü. İşler giderek sarpa sardı.

İkinci çeyrekte diğer ülkeleri olduğu gibi Türkiye’yi de dibe çeken ekonomilerin kapanmasıydı. Son çeyreğin iki ayını geride bıraktık ve yine bir kapanmayla karşı karşıya kaldık. Üstelik bu kapanma zaman içinde daha da genişlerse hiç şaşmamak gerek.

Adım adım kötümser senaryoya doğru gidiyoruz. Yılı, YEP’te yazan yüzde 0.3 büyüme ile kapatmak her geçen gün zorlaşıyor. 2020’yi belki kötümser senaryodaki gibi yüzde 1.5 küçülerek kapatmayacağız, ama görebileceğimiz en iyi oran sanki sıfır olacak.

Son çeyrekte yüzde 6.8 küçülme olur mu?

Matematik gerçekler ortada; yılın tümü için yüzde 1.5 daralma, son çeyrekte tam yüzde 6.8’lik bir küçülme yaşanacağı anlamına geliyor.

Son çeyrekte önemli oranda küçülme yaşanmasına yol açabilecek temelde iki etken var.

Birincisi; ucuz krediyle borçlanılarak tüketim öne çekildi ve ağırlıkla bu sayede üçüncü çeyrekte hızlı bir büyüme kaydedildi. Adeta “Keşke üçüncü çeyrekte o kadar büyümeseydik de son çeyreğe de bir şeyler kalsaydı” deme durumundayız.

İkincisi; geçen yılın yüksek sayılabilecek son çeyrek büyümesinin yaratacağı baz etkisi.

Bu iki etken yüzünden son çeyrekte belki yüzde 6.8’e ulaşmaz ama kayda değer bir küçülme yaşanma olasılığı çok güçlü görünüyor.

Son çeyrekte büyüme beklenmiyor (%)

	2020	4. çeyrek
YEP tahmin	0,3	-0,3
YEP kötümser senaryo	-1,5	-6,8
Diğer senaryolar		
En olumlu	1,0	2,3
Olabilecek	0,0	-1,3
Olumsuz	-1,0	-5,0
En olumsuz	-2,0	-8,7

EN MAKULÜ SIFIR BÜYÜME

Yeni ekonomi programında yazan ve bu çerçevede dile getirilen iki tahmin dışında genel gidişatı gözetererek, biraz da varsayıma dayalı dört senaryo oluşturduk.

Hani pek olacak gibi görünmüyor ya, yılı yüzde 1 büyüme ile kapatabilir miyiz, diye baktık. Bu orana ulaşabilmek için son çeyrekte yüzde 2.3 büyüme gerekiyor. Bu, en olumlu ama en olanaksız senaryo gibi duruyor.

Olabilirliği en yüksek senaryo yılı sıfır büyümeye kapatmak gibi görünüyor. Sıfır büyüme, son çeyrekte yüzde 1.3'lük bir küçülme anlamına geliyor. Pandemi dolayısıyla ekonomide daha da sıkıntılı günler yaşanması halinde son çeyrek küçülmesi yüzde 1.3'ü aşabilir, yılın tümündeki oran da küçük de olsa negatife dönebilir.

Yılın tümü için yüzde 1 ve yüzde 2 küçülme varsayımına dayanan iki de olumsuz senaryomuz var. Bu durumda son çeyrekte yüzde 5 ve yüzde 9'a yaklaşan küçülmeler söz konusu olacak. Yılın yüzde 1 küçülmeyle kapatılması zaten pek yabana atılacak bir senaryo değil; ama yüzde 2'lik bir küçülmenin pek beklenmediğini belirtelim.

İrfan Donat

Rabobank: Tarım Emtiası 2021 Görünümü

Tarım emtiasında olağanüstü fiyat hareketlerinin görüldüğü, arz-talep-stok-fiyat dengesinin alt üst olduğu bir yılı geride bırakıyoruz.

Peki 2021 yılında bizi neler bekliyor?

Aynı dalgalı seyir devam edecek mi? Yoksa sular biraz daha durulacak mı?

Tarım emtiasında **hangi ürün ve ülkelerin ismi** ön plana çıkacak?

Rabobank Araştırma Birimi, tarım ve gıda sektörü açısından 2021 yılı görünümünü ve öngörülerini kapsayan son raporunu yayınladı.

“**Tarım Emtiası Genel Görünümü: 2021**” başlıklı raporda öne çıkan noktaları sizlerle de paylaşmak istedik.

Tarımsal emtiada 2020'nin tam bir boğa piyasasına sahne olduğu ifade edilen raporda, tarım piyasasının Covid-19'un ekonomik ve sosyal sonuçlarına da bağışık kazandığının altı çiziliyor.

Kahve ve kakao gibi ürünlerde aşağı yönlü fiyat hareketlerine karşın **tahıl grubu** ve **yağlı tohumlar** tarafında birkaç yılın zirvesine ulaşıldığına dikkat çekilen raporda, **palm yağı ve şekerin** de oldukça iyi bir performans gösterdiğine vurgu yapılıyor.

Rabobank Araştırma Birimi, **2020 dönemi ve 2021 yılı** için şu gelişmelerin altını çiziyor:

*** Spekülatörler, 2020'de rekor miktarda tarımsal emtia vadeli işlem sözleşmeleri (future contract) satın alarak fiyatları yükseltti. Mali ve parasal teşvik, devlet tahvillerinden para akışı yarattığı için çok sayıda yatırımcı, **tarımsal emtiaya yatırım varlıkları olarak bakmaya başladı.**

*** **Mısır ve soya fasulyesi** stoklarının 2020/21 sezonunda azalması beklendiğinden özellikle Çin'den çok güçlü bir talep geldi. Bu arada buğday stoklarında az da olsa küresel fazla görülüyor.

*** **La Nina**, çeşitli **tarımsal ürünlerin bulunabilirliğini zorlaştırarak**, dünyanın dört bir yanındaki çiftçiler için zorlu bir sürece işaret ediyor. La Nina, **rekolmeden verimliliğe kadar çiftçilere zorluk yaşatmaya devam edecek.**

*** **Pek çok ülke**, özellikle buğday başta olmak üzere tarımsal emtia için **yeterli iç tedarikini garanti altına almaya çalışıyor** ve bu da mevcut stoklar üzerinde baskı yaratıyor ve fiyat artışlarını tetikliyor.

SPEKÜLASYON: PARA DUVARI TARIM EMTİASINI VURUYOR

Rabobank Araştırma Birimi, Haziran 2020'den Ekim ayına kadar, **spekülatörlerin haftalık net uzun pozisyonlarını tarım ürünleri genelinde 22 hafta boyunca artırdığının** altını çiziyor.

Tarım emtiasına yönelen söz konusu **para akışının, ekonomik teşvik sürdükçe devam etmesi beklenirken**, söz konusu teşvik sürecinin 2021 yılının ilk çeyreğinden önce sona ermesine çok olası gözle bakılmıyor.

LA NİNA YENİDEN SAHNEDE

Raporda, **La Nina'nın** dünyanın farklı bölgelerinde bazı **olumsuz sonuçlarının çok daha görünür ve hissedilir olduğu** kaydedilirken, **tarım ürünleri fiyatlarındaki dalgalı ve yüksek seyri 2021 yılına taşınmasına** da yüksek olasılık olarak bakılıyor.

Zira **Brezilya'nın güneyinde ve Arjantin'in** bazı bölgelerindeki yaşanan **kuraklık, şeker kamışı ve buğday** gibi mahsulleri **olumsuz etkilerken, soya fasulyesi ekimlerinde** de zorluklar yarattı. Dolayısıyla Güney Amerika'da temel tarım mahsullerinde **yüksek riskler** devam ediyor.

Rapora göre, **ABD'nin orta batı kesimi** de yine kuraklıktan muzdarip ancak ABD'li çiftçiler yine de kışlık buğday ekimlerine devam etti. Bununla birlikte La Nina nedeniyle bu kış, kar yağışlarının yetersiz kalması ve **kar örtüsü eksikliği, mahsulleri olumsuz etkileyebilir.**

Yine **Rus buğdayı** için de benzer bir risk söz konusu. Rusya'da yetersiz kar yağışı senaryosu ve potansiyel bir kar örtüsü eksikliği **önümüzdeki sezon düşük üretim ve dolayısıyla ihracat iştahında azalmaya** neden olabilir.

HÜKÜMETLERİN 'GIDA ENFLASYONU' KAYGISI ARTIYOR

Artan **gıda fiyatları birçok ülkenin endişe kaynağı** ve dolayısıyla **gıda enflasyonu** birçok hükümetin ekonomik açıdan ana gündem maddelerinin başında yer almaya başlıyor.

Kuraklık başta olmak üzere olumsuz iklim koşulları ve pandemi sürecindeki spekülasyonların da etkisiyle tarım emtiasında fiyatlar 2020'de rekor seviyeleri test etti.

Dokuz ürün fiyatına dayalı olarak oluşturulan **Bloomberg Tarım Spot Endeksi** Nisan sonundan bu yana yaklaşık **yüzde 30 arttı**. Buğday, mısır, soya fasulyesi ve şekerdeki artışlarla birlikte endekste **son dört yılın en yüksek seviyeleri** görüldü.

Salgının zirve yaptığı ilk dalgada bireysel manada tüketicilerin gıda ürünlerini stoklamaya yönelmesinin 2021'de beklenmemesine karşın, ülkeler bazında tarım ve gıdayı "**milli güvenlik meselesi**" olarak gören devletlerin **stok refleksinin hala oldukça güçlü olduğuna ve trendin devam ettiğine** vurgu yapılıyor.

Örneğin **Çin'in 2018-2019 sezonunun tamamında ithal ettiği** toplam **buğdaydan** daha fazlasını sadece bu yılın **Ağustos-Ekim dönemindeki 3 aylık süre zarfında ithal ettiğine** dikkat çekiliyor.

Bu konuda elini çabuk tutan ülkelerden bir tanesi de **Ukrayna. Tahıl ihracatında kota kararı** alan Ukrayna'nın bu hamlesi de fiyatların seyrinde önemli bir etki yarattı.

Konuya **Türkiye** özelinde bakarsak, yılsonuna kadar **buğday, arpa ve mısır ithalatında gümrük vergilerinin indirilmesi** ve benzer hamleyi **ayçiçeği tarafında** yaptığını da hatırlatmak lazım.

Tabi her ülkenin mutfak kültürüne göre öncelikleri değişiyor.

Mesela **Hindistan** da Hint mutfağının olmazsa olmazı olarak nitelenen **kuru soğan stoklarını artırma** yoluna gitti.

JEOPOLİTİK RİSKLERİN FİYATLARA OLASI ETKİLERİ

Raporda, **tarımsal tedarik zincirlerinin**, belirli limanlarda kısa süreli gecikmeler ve çok az sayıdaki yerel sorunlar dışında **2020'de** oldukça **başarılı bir performans gösterdiğinin** altı çiziliyor. Bu da tarım sektörünü, çoğunlukla uluslararası ticaretteki küresel düşüşün dışında tuttu.

Rapora göre, Trump döneminde iyice gerilen **ABD-Çin ilişkileri** muhtemelen **Biden döneminde de gergin olmaya devam edeceği** için 2021'e bakış "**çok belirsiz**" olarak niteleniyor. 2021'in ilk çeyreğinde Brezilya'da başlayacak olan soya fasulyesi hasadı da Çin'in ABD ile ilişkileri ve soya talebine paralel olarak fiyat tarafında belirsizlik öngörülebilirliği azaltıyor.

Öte yandan Rabobank, ABD Dolarında bir iyileşme bekliyor ve bu da ABD tarım ürünleri için fiyatların düşmesine neden olabilir. Ancak aynı senaryo Brezilya için geçerli değil, Brezilya Realinin 2020'deki zayıf seviyelerine geri dönmesi beklenmiyor.

ENERJİ PİYASASINDAKİ DENGELER

Rapora göre, COVID-19 salgınının devam eden ve uzun vadeli etkileri göz önüne alındığında, 2021'de petrol piyasalarının görünümünün 2020'den çok da farklı olmayacağı görüşü hakim.

Özellikle son kullanıcı tarafındaki zayıf talebin, pandeminin başlangıcından bu yana görülen çok düşük rafinaj marjlarına yansıdığı kaydedilen raporda, 2021'de Brent petrolün ılımlı bir artışla 40 doların ortalarında seyretmesi bekleniyor. İlimli artışa gerekçe olarak da küresel ekonomide beklenen toparlanma sinyalleri ve yatırımcıların emtiaya olan olası ilgisi gösteriliyor.

ÇEYREKSEL BAZDA TARIM EMTİASINDA FİYAT TAHMİN TRENDLERİ

Rabobank'ın 2021 yılı için çeyrek bazda **tarım emtia ortalama fiyat tahminlerine** bakıldığında **buğdayda** özellikle **ikinci çeyrekte** sonra kısmi bir **gevşeme** olması tahmin ediliyor.

Mısırdaki 2021 ilk çeyreğine kadar yükseliş trendi öngörülürken, **ikinci çeyrek ve sonrasında yataya yakın kısmi bir düşüş** beklentisi hakim.

Soyada ise 2021 ilk çeyreğine kadar yükselişin devam etmesi beklenirken, **ikinci çeyrek ve sonrasında yine yataya yakın kısmi bir düşüş** beklentisi hakim. 2021 son çeyreğinde yeniden, bu yılın son çeyreğindeki yakınına bir performans bekleniyor.

Palm yağında ise 2020 son çeyreğinde en yüksek seviyelerin görülmesinin ardından **2021 ilk çeyrekte** sonra kısmi bir **gerileme** trendi öngörülüyor.

03.12.2020

Şekerde 2020 son çeyreğinde yüksek seviyelerin görülmesinin ardından **2021 ilk çeyrekte** **üçüncü çeyreğe kadar bir gerileme** ve 2021 son çeyrekte yukarı yönlü bir hareket beklentisi hakim.

Tabii bu tahminler bugünün mevcut koşulları ışığında oluşturulmuş. Bugünlerde oldukça öngörülemez bir süreç ve oynak bir piyasa söz konusu. Bu da mevcut tahminlerin kısa sürede değişmesi için yeterli bir sebep.

Biz sadece 43 sayfalık güncel bir rapor üzerinden tablonun anlık görünümünü sizlerle özet halinde paylaşmak istedik.

Gelişmeleri hep birlikte takip edip, analiz edeceğiz.

Abdulkadir Selvi

İSKİ kokuları geliyor

3 Aralık 2020

Cinsel saldırı ve taciz iddiaları nedeniyle CHP İstanbul örgütlerinden pis kokular gelmeye başladı. Ben olayın CHP içindeki ekipler savaşıyla ilgili değilim. Hatta CHP'yle de ilgili değilim. Benim için önemli olan kadınların cinsel saldırı ve taciz olayları karşısında yaşadıkları mağduriyet. Sosyal medyada hakkımda haksız kampanyalar düzenlemesine rağmen Barış Yarkadaş'ın iddialarını ciddiye aldım. Ama cinsel taciz iddiaları karşısında önlem almamakla suçlanan CHP İstanbul İl Başkanı Canan Kaftancıoğlu'yla da konuştum.

Kaftancıoğlu, "Ben bu iddialar hakkında konuşma durumunda değil, gereğini yapma konumundayım. Gereğini de yaptım" dedi. "Tacizcinin partisi olmaz. Tacizci babam dahi olsa gözünün yaşına bakmam" diye konuştu. Söz konusu kadınların mağduriyeti olunca ben de böyle bir tavır bekliyorum. Canan Kaftancıoğlu ile konuşmamızı aktaracağım.

89 İSKİ TRAVMASI

CHP, 1989 yerel seçimlerinden sonra 23 Haziran'da İstanbul'u yeniden kazanınca, 30 yıl sonra ele edilen başarının yeni bir İSKİ skandalına kurban edilmemesi konusunda uyarılar yapılmıştı. Hem de CHP'yi CHP'den çok önemseyen çevreler tarafından. CHP Genel Başkanı **Kemal Kılıçdaroğlu** da "**1989 travmasını yeniden yaşamak istemiyoruz**" demişti. CHP, İSKİ skandalıyla birlikte 30 yıl boyunca İstanbul'da seçimleri kazanamadı.

CİNSEL TACİZ İDDİALARI

Bu aşamada medyaya sızan üç iddia var.

1- Maltepe ilçe yönetim kurulu üyesi **Umut Karagöz** cinsel saldırı iddiasıyla tutuklandı.

2- Bir kadın CHP il yönetiminden iki kişinin kendisini taciz ettiğini ileri sürdü.

3- Ümraniye ilçe yönetiminden bir kadın, bir partili tarafından taciz edildiğini iddia etti.

SÖZ CANAN KAFTANCIOĞLU'NDA

“Bu süreç anlatıldığı gibi değil. Ümraniye teşkilatından bir genç kızımız bana ulaştı. Daha doğrusu iddialar bana ulaşınca görüşmek için onu ben davet ettim. Dinledim. Bırakın üstünü örtmeyi, tam aksine, hemen yargı sürecini başlatması gerektiğini öneren benim. Ayrıca yargı sürecini de takip ediyorum.

İSTİFASINI İSTEDİM

Bu arada il gençlik kolları başkanımıza, ‘Hemen bu şahsın istifasını isteyin, istifa etmezse görevden alın’ dedim. Şahıs istifa etmiş. Yargıda aklanmadığı sürece geri dönemez.”

Ümraniye’de cinsel tacize uğradığını iddia eden **D.A.**’nın avukatı **Orkun Kumkumoğlu** da **Canan Kaftancıoğlu**’nu doğrulayan bir açıklama yaptı. **Canan Hanım**, genç kızımıza sahip çıkmış.

MALTEPE’DEKİ CİNSEL SALDIRI OLAYI

İğrenç bir olay. İğrenç ötesi aşağılık bir cinsel saldırı. Cinsel saldırı mağduru **Z.K.**’nin anlattıkları dehşet verici. Ben utandığım için **Z.K.**’nin anlattıklarını buraya yazamıyorum ama yapan utanmamış demek ki.

CHP Maltepe İlçe Başkan Yardımcısı **Umut Karagöz**, cinsel saldırı iddiasıyla tutuklandı. Ama onun bir de teşkilat boyutu var. **Canan Kaftancıoğlu**’na onu da sordum.

“Olay perşembe günü teşkilata intikal ediyor. Cuma günü Maltepe ilçe tarafından dosyası il teşkilatına gönderiliyor. Cumartesi günü derhal il disiplin kuruluna sevk ediliyor. Pazartesi günü ise ihraç ediliyor. En ufak bir gecikme yok” dedi.

Canan Kaftancıoğlu’nu öyle suçlandığı gibi cinsel taciz iddialarının üstünü örten bir tavır içinde görmedim. Bu olaylar bir kırılma noktasını oluşturabilir. Eğer tacize uğrayanların değil, taciz edenlerin korunduğu gibi bir hava oluşursa o zaman CHP bu işin altında kalır. Dün bu konuda çok yoğun görüşmeler yaptım. Bu iddiaların buzdağının sadece görünen yüzü olduğu söyleniyor. Partiyi yıpratmamak için susanlar konuşmaya başlarsa, yandı gülüm keten helvası...

İSKİ’DE NE OLMUŞTU?

İstanbul’daki ortaya çıkan cinsel taciz iddialarının gereği yapılmazsa, yeni bir İSKİ rezaleti kaçınılmaz olur. **Ergun Göknel**’in sekreteri **Feray Karvar** ile ilişkisi olduğu iddiasını boşanma aşamasındaki eşi **Nurdan Erbuğ** patlatmıştı.

Ardından içinde kadının, aldatmanın, yolsuzlukların olduğu bir rezalet ortaya çıkmıştı. Yüzyılın rezaletiydi. İSKİ'den sonra bir daha belini doğrultamadı. CHP, 30 yıl sonra yerelde iktidar oldu. İktidarla birlikte makama, mevkie, paraya, pula, güce kavuştu. **“İktidar bozar, mutlak iktidar mutlaka bozar”** kuralı işlemeye başladı.

GÖZLER KILIÇDAROĞLU'NA ÇEVİRİLDİ

Bu iddialar CHP İstanbul örgütlerinin boyutlarını aşmış, Türkiye'ye mal oldu. Artık gözler **Kılıçdaroğlu**'na çevrilmiş durumda. CHP Lideri bu çirkin iddialar karşısında ilkeli bir tavır ortaya koyacak mı? Merak edilen o. Bu aşamadan sonra kimse **Canan Kaftancıoğlu**'nu ya da bir ilçe yöneticisini sorumlu tutmaz. İş artık **Kılıçdaroğlu**'nda.

İMAMOĞLU SUİKASTI NEREDEN ÇIKTI?

O gün CHP Genel Başkanı **Kemal Kılıçdaroğlu**, Bodrum'da bir programa katılmıştı. 26 Aralık 2016 tarihiydi.

Gece 23.00'te telefonu çaldı. Arayan Başbakan **Binali Yıldırım**'dı. Başbakan sabahı bekleyememiş, gece yarısı aradığı **Kılıçdaroğlu**'na, suikast ihbarı aldıklarını belirtip, zırhlı araç tahsis etmek istediklerini iletmışti.

Binali Yıldırım görüşme sırasında benzer teklifi MHP Genel Başkanı **Devlet Bahçeli**'ye de yapacaklarını belirtip, zırhlı aracı kabul ederlerse memnun kalacaklarını söylemişti.

Kılıçdaroğlu zırhlı aracı kabul etmiş, ancak **Bahçeli** istememişti. Başbakan'ı gece yarısı **Kılıçdaroğlu**'nu aramaya iten istihbarat, DEAŞ'ı izleyen birimlerce alınmıştı. Ciddi bir suikast ihbarıydı. **Ekrem İmamoğlu**'na yönelik suikast ihbarı da Emniyet'in DEAŞ'ı takip eden unsurları tarafından tespit edilmiş. DEAŞ'ın İstanbul'da önemli şahıslara yönelik sansasyonel bir eylem yapmayı planladığı yönünde bir ihbar alınmış. **İmamoğlu**'yla birlikte hedef olabilecek isimlerin koruma ekibi önleyici tedbirler kapsamında uyarılmış. Güvenlik birimleri, **“Bunlar önleyici istihbarat. Eğer eylem hazırlığı içinde olan bir hücre tespit edilse, anında operasyon yapılırdı”** dediler. Emniyet Genel Müdürlüğü bir operasyon ya da yakalanan şahıs olmadığını açıkladı. İçişleri Bakanı Süleyman Soylu da iddialara son noktayı koydu. “Böyle bir suikast girişimi söz konusu değildir” dedi. 20 Ağustos'ta yakalanan DEAŞ'ın sözde Türkiye emiri **Mahmut Özden**'in DEAŞ'ın Suriye'deki merkezi ile yaptığı görüşmelerde, **“Ses getirici bir eylem yapmak istiyoruz. Ne olabilir”** şeklindeki konuşmaları tespit edilmişti. DEAŞ'ın Ayasofya'ya yönelik eylem planladığı da o süreçte ortaya çıkarılmıştı.

Bu tür ihbarları ciddiye almak lazım. Ama kampanyaya da dönüştürmemek gerekiyor.

Ekonomide derin göçük

Esfender KORKMAZ

03 Aralık 2020

2001 krizinden bir yılda çıkan Türkiye, üç-dört yıl sonrasında, uluslararası sermaye tarafından yükselen ekonomiler içinde gözde ekonomi olarak vasıflandırıldı. **AB parlamenterler Meclisi'nin 'evet şovu' da Türkiye için çıpa oldu.**

Ekonomi yönetimi, sıcak para serabına kapıldı. Ciddi planlama yapılmadı. Hatta **Planlama Teşkilatı** kapatıldı. Bütçeden popülizme daha fazla pay ayrıldı. Kamuda lüks harcamalar arttı. Türkiye dünyada milli gelire oranla en yüksek cari açık veren ülke oldu. Elbette bu yanlışlar devam edemezdi. Mamafih 2013 yılında ilk defa **Morgan Stanley**, bizimde olduğumuz gelişmekte olan ülkeler arasında beş ülkeyi "**Kırılganlık Beşli**" olarak ilan etti.

Kırılgan ekonomiler değişti... Fakat Türkiye hep kırılgan ülke olarak listede kaldı. Sonrada dünyanın en kırılgan ülkesi ilan edildi. Rating kuruluşları, Türkiye'nin notunu "**yatırım yapılamaz, aşırı spekülasyon**" derecesine indirdiler.

2018 ve 2019 Türkiye için daha da şansız yıllar oldu. Zira Arjantin krizi ve Türkiye'nin ekonomide küçülmesinden sonra, bu iki ülkeye "**kriz ikizleri**" denilmeye başlandı.

Bütün bu sorunlara karşı, Ak Parti ve kamuoyu kayıtsız kaldı.

17-25 Aralıkla başlayan, 15 Temmuz 2016 darbesi, sıkı yönetim ve başkanlık sistemi, ekonomide derin göçük yarattı. **İktidar çözüm yerine sürekli algı yaratmaya ağırlık verdi. Pandemi ile bu kriz çözümsüz boyuta ulaştı.** Güven bunalımı oluştu. Bundan sonra ekonomi yönetimi istese de krizi çözemez. Hukuk ve demokrasi sorunu da tırmandı ve çözümsüzlüğü artırdı. Kaldı ki, **Merkez Bankası'na sürekli müdahale ekonomi yönetiminin olmadığını gösteriyor.**

Geldiğimiz noktada;

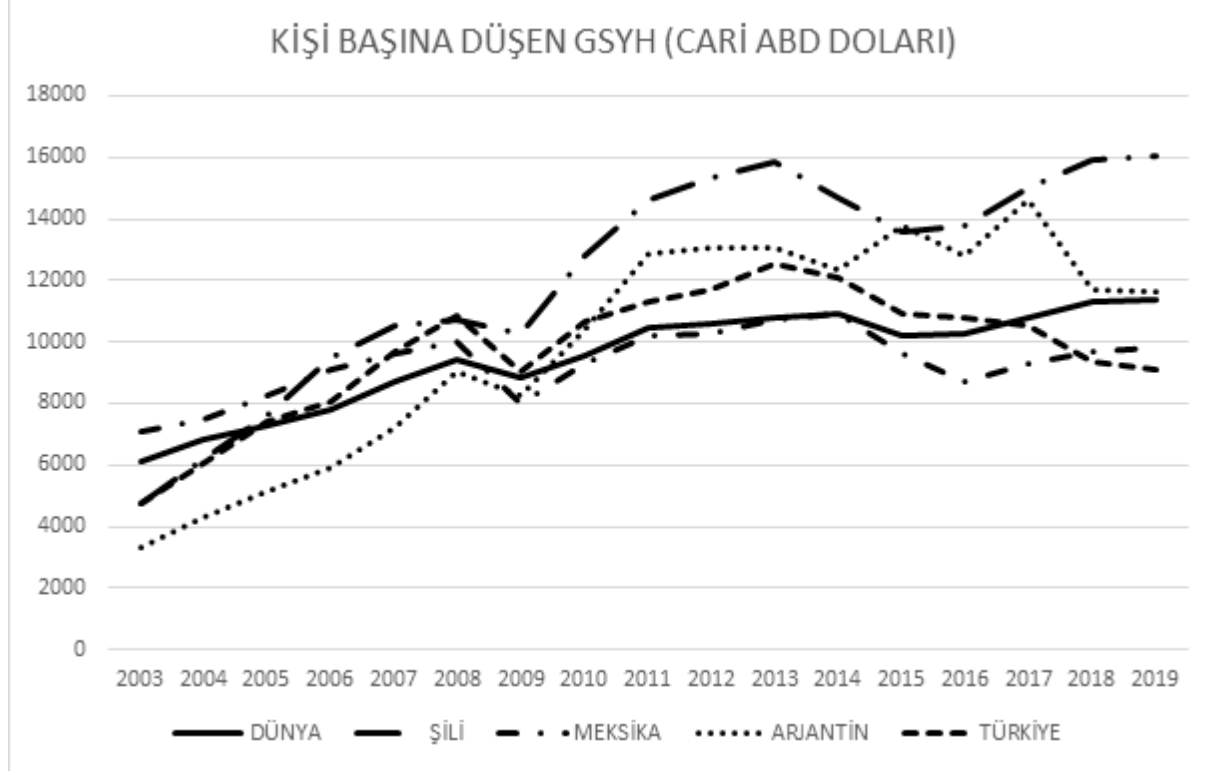
1- 2008 yılında Türkiye Milli Geliri Dünya Milli Gelirinin yüzde 1,2'si iken 2019 yılında bu oran 0,86'ya geriledi.

2- Türkiye, küresel yabancı yatırım sermayesinin, 2005 yılında yüzde 1,5'ini, 2012 yılında yüzde 2,4'ünü çekerken, bu oranlar 2008 de yüzde 0,5'e, 2019 da ise yüzde 0,3'e geriledi.

3- Aşağıdaki grafikte, dünya ile birlikte sorunlu olan gelişmekte olan ülkelerin (Şili, Meksika, Arjantin ve Türkiye) kişi başına GSYH verileri yer almaktadır. Türkiye'nin fert başına GSYH'sı 2005 yılından sonra, dünya ortalamasının üstünde çıkmış ve

fakat son üç yıldır bu ortalamanın altına düşmüş. 2007 -2015 arasında Meksika'nın üstünde iken, 2018 ve 2019 yıllarında Meksika'nın da altına düşmüş.

Son yıllarda Dünya ve diğer ülkelerin fert başına GSYH'sında düşme var ve fakat en hızlı düşüş Türkiye'de gerçekleşmiş.

4- Merkez Bankası net rezervleri bir aylık ithalatı karşılayacak durumda değil. İsteyenler artık grip aşısı bile olamıyor. Zattürkiye aşısı da yok.

Netice olarak; **Ak Parti iktidarında önce hızlı bir yükseliş, sonra hızlı bir düşüş yaşandı. Düşüş devam ediyor.**

Çözümün siyasi ayağı, iktidarın erken seçim istemesine bağlıdır. Bu gidişle iktidar ve özellikle MHP kan kaybediyor. Kan kaybettiğçe de erken seçim isteme olasılığı azalıyor.

Taha Akyol, Demirel'in Özal'a yetki verdiği ve Türkiye'nin dışa açıldığı dönemi hatırlatıyor. Bu günde siyasetten bağımsız ve Türkiye şartlarına göre ekonomik çözüm getirebilecek bir heyet oluşabilir mi? Mümkün değildir... **Çünkü ilk çözüm devlette tasarrufla başlayacaktır.** Söz gelimi bütçeden popülist harcamaların çıkarılmasına, Ak Parti 'evet' demez. Sarayların ve uçakların satılmasına Cumhurbaşkanı 'evet' demez. İlave olarak, bugüne kadar ki uygulama gösterdi ki, Cumhurbaşkanı ekonomide de ipleri kimsenin eline vermez.

İbrahim Kahveci

Asgari ücret nasıl artar?

Toplumun büyük kesimi çalışan olarak girişimcilerin verdiği ücrete bakmaktadır. Girişimciler ne kadar rahat olursa, o kadar daha yüksek ücret rekabeti oluşur. Ama yüksek ücret için en önemli şart işsizliğin düşük olmasıdır.

Bugün ülkemize 10 milyona ulaşan ve yüzde 30'a varan geniş tanımlı işsizlik ücret artışı önünde en büyük engel teşkil etmektedir. Lakin geçmiş yıllarda hızlı büyüme oranlarına rağmen işsizlik sorununu düşüremeyen bir ülkeyiz.

Nitekim kamu yaptırımı ile artan asgari ücret, asgari emekli maaşı ve asgari memur maaşı dışında ciddi bir ücret artışı olmamıştır. Hatta orta sınıf dediğimiz beyaz yaka kesiminde ücretler çok ciddi erime yaşamıştır.

Asgari ücretlerin reel olarak ciddi artış yaşadığı AK Parti döneminde orta sınıf ücretleri asıl darbeyi yemiştir.

2002 yılında asgari ücretin 184 TL ile 126 dolar olduğunu söylersek anlamış oluruz. Bugün dolar reel olarak çok daha değerli olmasına rağmen asgari ücret 290 dolar seviyesindedir.

Asgari ücret ile ortalama ücret arasında makas daraldı diyoruz ama bu makasın daralmasında asgari ücretteki reel artışta çok önemlidir.

***

Evet, seçmen sayısı çok olduğundan asgari ücret bütün partilerin iştahını kabartır. Hatta bu ücretleri kamu ödemediğinden asgari ücret kararları daha rahat alınır. Ama sorun bu kararı almakla bitiyor mu?

Artık asgari ücret ile ortalama ücret nerde ise birbirine çok yaklaştı. Daha önce bahsettiğim verilerle izah edeceğim:

4/a dediğimiz özel sektör statüsünde çalışanların toplam brüt ücreti 2009-2019 arasında %247 artışla 4.224 TL'ye ulaşıyor. Oysa 2019 yılı brüt asgari ücret 2.558 liradır.

Ama daha önemlisi şu noktadır: 2009-2019 arasında asgari ücret yüzde 276 artışla aslında ortalama ücreti artmış gibi göstermektedir. Yoksa asgari ücretli dışındakiler çok ciddi bir ücret kaybına uğramıştır.

03.12.2020

Ücretlerin yüzde 250 arttığı dönemde ise vergi dilimleri yüzde 100 ve altına kalmıştır. Özellikle ilk vergi dilimi olan yüzde 15 üstünde artışlar yüksek ücretleri cezalandırıcı derecede enflasyonun gerisinde kalmıştır.

Enflasyonun yüzde 150 olduğu bu dönemde;

%15'lik vergi dilimi %107 artış gösterirken

%20'lik ikinci vergi dilimi sadece %82 artışta kalmıştır. %27'lik üçüncü vergi dilimi ise %96 artışla yine enflasyonun oldukça gerisinde kalmıştır.

Bu ne demektir?

2009 yılında 30 bin TL yıllık brüt geliri olan bir orta sınıf çalışan bunun yüzde 68'i olan 20.410 lirayı net olarak almaktaydı. Oysa aynı ücret toplam ücret artışı oranında arttığında 2019 yılında yıllık 112 bin lira brüt ücret etmektedir. Ama artık ele geçen net ücret 72.345 lirada kalmaktadır. Yani devlet ekstradan bu orta sınıf çalışanın 4 bin lirasını daha vergi dilimleri vasıtası ile kendine almaktadır.

Bugün işverenler en fazla yüksek ücretin kamu yükünden yakınmaktadır. Maaş skalasında küçük bir artış vergi ve SGK yükünde çok ciddi ağırlık oluşturmaktadır. Ama daha yüksek SGK primi ödeyen üst ücretliler bile asgari emekli maaşı kavramı ile emeklilikte daha az prim ödeyenlerle aynı maaşı alabilmektedir.

Ortada aslında orta ücretliler aleyhine çok ciddi adaletsizlik bulunmaktadır. Ne ücretleri artıyor ne de ödedikleri prim karşılığı emeklilik hakları artıyor...

Asgaride buluşturulan bir toplum aslında çok ciddi bir yozlaşma içindedir. Hastanelerde Dr'ların saldırıya uğraması da bunun bir başka göstergesidir.

Artık ülkemizde okumanın ve okuyanın değeri gittikçe düşmektedir. Bu tablo ilerleyen yıllarda çok ciddi yozlaşma sorunları oluşturabilir.

Sorun asgari ücretleri kamu zoruyla artırmakta yatmıyor. Çözüm, ücretleri verimlilik ve rekabet esasına göre alın teri hakkı olarak artırmaktadır.

Bu açıdan şirketlerin verimliliğini artırmak kadar, yurtdışı kar transferlerini önleyici tedbirleri almakta yatmaktadır.

***

Orta sınıf üretkenliğini oluşturmadan asgari ücret pazarlıkları ülkeyi ileriye değil, uzun vadede geriye götürecektir. Bunu da unutmadan pazarlıkları yapmak gerekir.

03 Aralık 2020, Perşembe

BAŞYAZIMEHMET BARLAS

İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana en felaketli yılı dünya da biz de yaşıyoruz

Bir türlü bitmek bilmeyen 2020 yılı, geçmiştekilerden çok farklı... Biz Türkiye olarak da başta koronavirüs salgını olmak üzere, yeryüzünü kaplayan hukuksuzluklarla da boğuşuyoruz. Avrupa Birliği ve bu örgüte üye bazı ülkelerin Türkiye'yi tehlike olarak görüp, yaptırımlarla tehdit etmelerine bile tanık olmadık mı?

Güçlü ve kararlıyız

Düşünün ki bu ülkelerden bazılarına bakarsanız, Türkiye Akdeniz'de yoktur. Fransa'nın Macron'una veya Birleşik Arap Emirlikleri'nin yetkililerine bakarsanız, Türkiye Ortadoğu'daki en büyük tehdittir. Ama sonuçta hem diplomasi alanında hem de askeri olarak bütün bu safsatalara gerekli cevapları verebiliyoruz. Yani Türkiye eski Türkiye değildir. Güçlüdür, kararlıdır...

Zor bir yıl

Ne var ki Türkiye'nin güçlülüğü, 2020'nin krizlerini aşmaya yetmiyor. Sokağa çıkma yasakları, esnafın hayat şartlarının dayanılmaz hale gelmesi, 2020'nin kara bir yıl olmasına yetiyor. Düşünün ki çocuklarımız okula gidemiyorlar. Ve üstelik bu durum sadece Türkiye için geçerli değil. Nitekim Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Antonio Guterres, 2021 Küresel İnsani Yardıma Genel Bakış oturumunun açılış konuşmasında, "**Birleşmiş Milletler'in İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana görülen en büyük insani krize yanıt vermek için 35 milyar dolara ihtiyacı var**" dedi.

İnsani kriz

2020'nin eşi benzeri görülmemiş bir yıl olduğunu söyleyen Guterres çatışma, iklim

03.12.2020

değişikliği ve Kovid-19'un İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana en büyük insani krize neden olduğunu ifade etti. Guterres, **"Açlık tehlikesi altındaki insan sayısı iki katına çıktı. Yüz milyonlarca çocuk okula gidemiyor. 22 yıldır ilk kez aşırı yoksulluk seviyeleri bu denli yükseldi"** dedi.

Savunmasız insanlar

BM Genel Sekreteri açıklamasını şöyle sürdürdü:

"Bu benzeri görülmemiş zamanlarda, en büyük risk altında olanları desteklemek için harekete geçmeliyiz. En savunmasız 160 milyon insana hayat kurtaran yardımları ulaştırmak için 35 milyar dolara ihtiyacımız var." Guterres ayrıca, çatışmalardan başlayarak insani ihtiyaçların yoksunluğuna yol açan temel nedenleri ele almaya devam etmenin gerekliliğine de vurgu yaptı.

Abdurrahman Yıldırım

Bir çeyrek daha güçlü büyüme

Yılın üçüncü çeyreğine ait büyüme yüzde 6.7 ile beklenenin üzerinde çıktı. Yılın son çeyreğinin iki ayı da geride kaldı. Ekonominin canlılığı son çeyrekte ivme kaybetmekle birlikte sürüyor.

Otomobil, konut, dayanıklı tüketim gibi yurtiçi talep hala canlı. Kredi artışı yüzde 43'e kadar çıktıktan sonra düşüşe geçmesine rağmen ekonomi içindeki etkisi hala devam ediyor. **Bizim tahminimiz yılın son çeyreğinde de, üçüncü çeyreğin yarısı kadar, yüzde 3-3.5 civarında bir büyüme ortaya çıkacağıydı.**

İLK SOMUT VERİ İTHALAT ARTIŞI

-Yurtiçi talep canlı olmasına karşılık büyüme baz etkisinden dolayı azalacak. Çünkü geçen yılın son çeyrek büyümesi 6.4 ile yüksek bir baz oluşturuyor. Halbuki üçüncü çeyrekteki yüzde 6.7'lik büyüme geçen yılın aynı dönemine ait yüzde 1.0'lik rakamın üzerine gerçekleşti.

-Dün açıklanan kasım ayı **dış ticaret verisi ve elektrik tüketiminin kasım ayında artması son çeyrek büyümesinin güçlü geleceği tahminimizi kuvvetlendirdi.**

-Çünkü ithalat kasım ayında yüzde 16 arttı. İhracatın yüzde 1 düştüğü ayda ithalat artışı tüketim malı, altın ve hammadde ithalatı artışından kaynaklanıyor.

-Asıl büyük kalem artışı ise ara mallardan oluşuyor. Yani üretim içinde kullanılan hammaddelerin ithalatı söz konusu. Zaten **kasım ayı imalat sanayi PMI bir önceki aya göre hız kesmekle birlikte 51.4 ile büyümeye devam ediyor.**

İKİNCİ SOMLUT VERİ ELEKTRİK TÜKETİMİ

-İkinci ve daha önemli gösterge ise elektrik tüketimindeki artış. Bitişikte bunun bir tablosu yer alıyor. **Yılın ikinci yarısında elektrik tüketiminde meydana gelen hızlı artışın sonucunu üçüncü çeyrekte yüzde 6.7'lik büyümeye aldık.**

-İçinde bulunduğumuz son çeyreğin geride kalan iki ayında da elektrik tüketimi artışı devam ediyor. **Geçen yılın aynı ayına göre elektrik tüketimi ekimde yüzde 5 ve kasımda yüzde 5.7 artış gösterdi.** Hız kesme yok.

Ay ay elektrik tüketimi ve büyüme

		Tüketim Aylık GWH	Geçen yılın aynı ayına göre fark (%)	Büyüme (%)
2019	Ocak	25.4	-2.2	
	Şubat	22.6	-0.9	-2.6
	Mart	23.8	-1.5	
	Nisan	22.6	-0.8	
	Mayıs	23.6	1.7	-1.7
	Haziran	23.0	0.1	
	Temmuz	27.4	-3.1	
	Ağustos	26.4	-0.8	1.0
	Eylül	24.1	-0.4	
	Ekim	22.9	1.0	
	Kasım	23.1	-1.1	6.4
	Aralık	25.5	1.5	
2020	Ocak	25.5	0.5	
	Şubat	23.4	3.4	4.5
	Mart	24.6	3.2	
	Nisan	19.1	-15.4	
	Mayıs	19.6	-16.7	-9.9
	Haziran	22.5	-2.21	
	Temmuz	27.2	-0.5	
	Ağustos	27.4	3.5	6.7
	Eylül	26.1	8.4	
	Ekim	24.0	5.0	
	Kasım	24.4	5.7	3-4
	Aralık	?	?	

Kaynak: TEİAŞ, TÜİK, 2020 son çeyrek büyümesi bizim tahminimizdir

-Ben bu verileri görünce **yılın son çeyreğinde de güçlü bir büyümeyle karşılaşacağımızı düşünmeye başladım.** Son çeyrekte yüzde 3'ün üzerinde büyürsek yıllık büyüme yüzde 1'in üzerinde gerçekleşir. Geçen seneki büyümemiz yüzde 0.9 ve bunun üzerinde bir rakamla 2020 yılını kapatıyoruz gibi.

BUCANLILIK NEDEN?

-Üstelik bunu, küresel salgında, salgın nedeniyle dünya büyümesinin yüzde 4.2 ile sert daraldığı bir yılda yapıyoruz. Bunun ihracat, turizm, taşıma ayakları var. **İhracat geçen yıla göre 14 milyar dolar, seyahat gelirleri 20 milyar dolar, taşıma gelirleri 10 milyar dolar daha eksik gerçekleşiyor.**

-Karantina dönemleri yaşadık, ekonomiyi paydos ettik, fiili ve gerçek işsizlik arttı. Yüzde 1'in üzerinde büyüme bütün bunlara rağmen oluyor.

-Ekonomide mucizelere yer yok. Bir tarafı düzeltirken başka bir tarafı bozarsınız. Türkiye'yi yönetenler de küresel salgına büyümeyi tetikleyerek karşılık vermeyi tercih etti.

-Çünkü kaynakları sınırlı bir ekonomi olarak devletin düşük gelirli kesimlere yapacağı yardımlar sınırlıydı. **Ekonomiyi varlığı olan kesimler üzerinden canlandırarak yardım yapamadığı düşük gelirli kesimlerin alacağı hasarın azaltılması amaçlamış olabilir.**

-Zor koşullarda ve her şeye rağmen ekonomiyi büyütmenin bedeli de çok yüksek çıktı ve çıkmaya devam edecek.

FATURASI YÜKSEK BÜYÜME

-İlk somut sonuçlar dış açıktaki hızlı büyüme. **İhracat yaklaşık olarak bu yılı 14 milyar dolar düşüşle ithalat ise 7 milyar dolarlık artışla bitirecek.** Dış ticaret açığı 50 milyar dolara yükselecek. Bağlı olarak cari açık 35-40 milyar dolar arasında bir yere çıkacak. **Milli gelire oranı yüzde 5'in üzerine çıkacak.**

-Açıktaki büyüme ve dış borç ödemeleri döviz kuru üzerine baskı yapıyor. Rezervleri de cari açığın ve ödemeler dengesinin finansmanında kullandık. 9 ayda Merkez Bankası 46.2 milyar dolarlık rezervi bu amaçla kullanıldı.

03.12.2020

-Kura döviz satışı yoluyla müdahale imkanı azalmasına rağmen faiz artırmada da çok geç kaldık. **Sonuçta kurlar hızla arttı ve enflasyonu yükselten ana ayak oldu.** Alım gücünün ve dolar bazında kişi başına gelirin düşmesine yol açtı.

1 YILDA 1 TRİLYON TL

-Banka kaynaklarını aşırı kullandık. Çok bol ve çok ucuz para dağıttık. Mali olmayan kesime açılan **kredilerin stoku 6 Kasım itibariyle 3 trilyon 462 milyar liraya çıkarak rekor kırdı. Son bir yılda 980 milyar lira veya yüzde 44.6' arttı.**

-Sonuçta tıklandık ve faizler yükseldi, kaynaklar da bitti. **Önümüzdeki dönem bol ve ucuz kredi olmayacağı gibi geri ödemeler başlayacak.**

-İster istemez bankaların tahsili gecikmiş alacakları artacak. Borçlarını ödemekte zorlanan şirketler ve alacaklarını tahsil etmekte zorlanan ve zor bir süreçten geçecek olan bankacılık sektörü ile baş başa kalacağız.

-Her şeye ve çok zor koşullara rağmen büyümenin faturası yüksek çıkacak gibi.